

צא א מתי פ"ג מהל' שבתות הל' א סנה' עט טושי"ע ח"מ ס"י עט קט"ו ב'
צב ב מתי פ"ג מהל' מלוה וליה הל' ח סנה' עט טושי"ע עט ספ"י א'
צג ג מתי פ"ג מהל' שבתות הל' ב סנה' עט טושי"ע ח"מ ס"י דט ספ"י א'
צד ד מתי פ"ג מהל' טוק ממון הל' ז פ"ו מהל' חובל ומזיק הל' ח סנה' עט טושי"ע ח"מ ס"י טז פ"ו א'
צה ה מתי פ"ג מהל' טוק ממון הל' ז סנה' עט טושי"ע ח"מ ס"י טז פ"ו א'
צח ח מתי פ"ג מהל' טוק ממון הל' ז סנה' עט טושי"ע ח"מ ס"י טז פ"ו א'

מוסף רש"י

במלוה צריך למשכון. להשתמש בו ומנכה לו מן החוב דמי שכירות המשכון. ר' אליעזר סבר כיון דלרין למשכון אין כאן טענה ולהנחתו מתנין והי שכירות חס. ור' עקיבא סבר כיון דכחות עליו והולך מזה הוא ולא היו עליו אלא כשומר סכר (שבועות דף טז) נשברה כדו ולא סילקו כו' פטור מדיני אדם. לשלם חובים בדיני שמים. פורענות לשלם להשטות שמתינו להפקד את ישראל ונדרשו ג' משום דלא טליק (ב"ק ס"ג) אין גמרא כו' מאיר. משניהם פטורין בשבועה שמעמי אף אף, ומיהו תמים אתי דשלתא שומר חנם משמע דלא פשע, דאלה בעתלה כו' יהודה סבירא לי דנתקל לאו פושע הוא ולא חנם, אלא שומר סכר כו' וקפחו פ"ג. הדרן עלך השובר את האומנין

במלוה צריך למשכון פי' בקונטרס להשתמש ואין להקשות לפירושו דלמאי קאמר לעיל (דף פ"א:) מתנין דלא כרבי אליעזר נוקי מתנין צאין לרין דלעיל אחיה חליצה דרבה דקיימא לן איירי צאין לרין לא הוה פליג רבי יהודה ור"מ פירש לרין למשכון היינו שאינו רוזה להלוות לו בלא משכון ולפירושו א"ש דלא מצי לאוקמי מתני' צאין לרין אבל אין נראה פירושו דלישנא לרין למשכון לא משמע הכי ועוד דלע"ג דאין רוזה להלוות אלא על המשכון מזה קעדי צאלא משכון אין לו להלוות כיון שירא להפסיד ואפשר במשכון: (ולעיל) אימור דאמר ר' יצחק שא"כ בשעת הלאוהו.

פי' בקונטרס דשלא בשעת הלאוהו קני ליה להתחייב אף באומנין ולפירושו הא דלמר בפ"ק דפסחים ולפירושו הא דלמר בפ"ק דפסחים של כותים שקבלו עליו ישראל אחריות היינו דוקא שקבלו עליו אחריות דלגוסין (דהא מלוה על המשכון של חמץ בשעת הלוואה לע"ג דלחיות המשכון עליו מגניבה ואזכרה ממשואל ואפי' גדלא פריש כדפ"ל דמה שנגד המשכון מפורש דמי אפי"ה אין חייב לבער אם לא מוטעם דקני ליה לגמרי שלא בשעת הלאוהו כדרי יתקן ומיהו נראה דשלא בשעת הלאוהו לא קני להתחייב באומנין אלא דהוי שומר סכר דהא מדמה מתנין דתני שומר סכר לדרבי יתקן וכן פי' בהדיא בה"ג שהבאתי לעיל וכן פירש דשעריס דרב האו גאון בשער מ"ז ורין לפרש מאוהו טעם יהיה שומר סכר דאי חשיב קנין שיכול לקדש בו את האשה כדלמר' בפ"ק דקדושין (דף ט: וס) דקדשה במשכון דלחריס מקודשת ולקנות בו עבדים וקרקעות הוי עליה שומר סכר ולפי זה הא דלמר קדשה במשכון מקודשת היינו דוקא במשכון שמשכנו שלא בשעת הלאוהו וא"ת ולמה יחשב שומר סכר כשציל כך והלא כך היה יכול לקדש במעותיו ו"ל דכיון דעכשוו שנוטל משכון אין מעותיו צדו חשיב שומר סכר לפי שיכול לעשות בו קדושין או קנין ועוד דחליפין יכול לעשות במשכון מה שלא היה יכול לעשות במעות דאין מטבע נעשה חליפין וקשה דבפרק כל שעה (פסחים דף ל"א: וס) פליגי רבנן ארי"מ דלמר ישראל כמותי על חמצי עובר עליו ומפרש התם דפליגי דרבי יתקן לרבנן לית להו דר' יתקן א"כ כ"ע אית להו דרבי יתקן וטעמא דרבנן דלמר דאמר אינו עובר משום דכדרי דשיראל כמותי לא קני והשתא לרבנן אמאי אינו עובר והא ק"ל כשמואל והוי שומר סכר אפי' גדלא פריש כדפרישית דהא משום דר' יתקן לא הוי אלא ש"ס ואפי"ה מיקרי חמצי ו"ל דמשום חוב דשומר סכר לא מיקרי חמצי אז לאו משום דלמר הכתוב דקני ליה והוי שלו כדרי יתקן):

במלוה צריך למשכון קמפלגי מר סבר א מצוה קא עביד שהלוהו והוי שומר סכר סבר לאו מצוה קא עביד שלהנחתו מתכוין והוי שומר חנם: אבא שאול אומר מותר לאדם להשכיר משכונו של עני להיות פוחת והולך: אמר רב חנן בר אמי אמר שמואל הלכה כאבא שאול ו"אף אבא שאול לא אמר אלא במרא ופסל וקדרום הואיל ונפיש אגרייהו וזוטר פחתיהו: מתני' ימעביד חבית למקום ושברה בין ש"ח בין שומר שבר ישבע (ר' רבי אליעזר אומר זה וזה ישבע ותמיה אני אם יכולין זה וזה לישבע: גמ' תנו רבנן המעביר חבית לחבירו ממקום למקום ושברה בין שומר חנם בין שומר שבר ישבע דברי ר' מאיר רבי יהודה אומר שומר חנם ישבע נושא שבר ישלם רבי אליעזר אומר זה וזה ישבע ותמיה אני אם יבולין זה וזה לישבע דסבר ר' והתניא (נשברה כדו ולא סילקו נפלה גמלו ולא העמידה רבי מאיר (מחייב בהזיקן וחכמים אומרים פטור מדיני אדם וחייב מדיני שמים וקיימא לן דבנתקל פושע פליגי *אמר ר' אלעזר תברה מי ששנה זו לא שנה זו **ואתא ר' יהודה למימר שומר חנם ישבע נושא שבר ישלם האי כי דיניה והאי כי דיניה ואתא רבי אליעזר למימר אין גמרא כו' מאיר ומיהו תמיה אני אם יבולין זה וזה לישבע בשלמא שומר חנם משתבע דלא פושע בה אלא שומר שבר אמאי משתבע כו' לא פושע נמי שלומו בעי ואפילו שומר חנם נמי התינח במקום מדרון שלא במקום מדרון מי מצי משתבע דלא פושע ואפילו**

במלוה צריך למשכון. להשתמש בו ולפקוק עליו להיות פוחת מן החוב והולך קמפלגי ורבי עקיבא סבר אפי' הכי איכא מצוה: מרא. פוש"י: פסל. דוליר"ה: קדרום. כישנא"ה: **מתני'** ימעביד חבית למקום ושברה בין ש"ח בין שומר שבר ישבע נושא שבר ישלם רבי אליעזר אומר זה וזה ישבע ותמיה אני וכו'. כלומר אף אני שמעתי מרבתי כרבי מאיר אבל תמיה אני על זה וע"י היאך נפטרינן בשבועה. ובגמרא מפרש תמיהה: **גמ' נתקל לאו פושע הוא.** דקאמר ישבע שלא פשע פשיעה אחרת דהא ודאי צדרי מנתקל לא הוי ועוד דהא פטור לנושא שבר אלמא אונס חשיב ליה: וקיימא לן. כדכא קמא בהנחת את הכד (דף ט:): **האי דיניה.** דודאי נתקל לאו פושע הוא ונושא שבר ישלם דאי נמי על הוי פושע דיניה שלם: **התינח במקום מדרון.** דליכא למימר קרוב לאונס הוא: **שלא במקום מדרון.** ודאי פושע הוא: ואפי'

א) צ"ל רבי אלעזר והוא ר' אלעזר בן שמוע. ב) ב"ק סח: נו. טז: א) וע' תוס' לקמן קו"ט. ד"ה זמן כ"ד. ד) וב"ק פט. וע"י. ה) וע"י פרי"ד דף פג. ו) הבה"ה והא דלמרינן כיון דלילו מיניב ומתנדב מחייבו כו' היינו פי' דמגיב או מתנדב באונס. רש"ל. ו) הבה"ה. אבל שומר סכר בלא קבלת אונס לא מחייב לבער והיה דפרק קמא דפסחים לרין לפיכך צאינגו ומתנדב באונס דרבי' לעיל והלכות גדולות בהלכות פסחים כתב דרבי' לבער אפילו לא קבל עליו אונסין ע"י הבה"ה. והנניס ור"ש הסופר אפילו שומר חנם שחייב רק בשפיעה וכן נזכר א"כ סי' תמ. רש"ל. ח) וע' תוס' ב"ק ס: ד"ה שמואל. ט) וע"י לק פג. ו)

גליון הש"ס

גמ' אמר ר'א. כמותי עב' ע"י וע"י:

לעזי רש"י

פשוטי' (פשוטי' ד'). מדר. דוליר"ה [דוליר"ה]. א. פשע (מטין גרין). כישנא"ה [כישנא"ה]. כלי החוקר משני ראשו.

מאיר דנתקל לאו פושע הוא ומחייב **ואתא ר' יהודה למימר שומר חנם ישבע נושא שבר ישלם האי כי דיניה והאי כי דיניה ואתא רבי אליעזר למימר אין גמרא כו' מאיר ומיהו תמיה אני אם יבולין זה וזה לישבע בשלמא שומר חנם משתבע דלא פושע בה אלא שומר שבר אמאי משתבע כו' לא פושע נמי שלומו בעי ואפילו שומר חנם נמי התינח במקום מדרון שלא במקום מדרון מי מצי משתבע דלא פושע ואפילו**

במלוה צריך למשכון. להשתמש בו ולפקוק עליו להיות פוחת מן החוב והולך קמפלגי ורבי עקיבא סבר אפי' הכי איכא מצוה: מרא. פוש"י: פסל. דוליר"ה: קדרום. כישנא"ה: **מתני'** ימעביד חבית למקום ושברה בין ש"ח בין שומר שבר ישבע נושא שבר ישלם רבי אליעזר אומר זה וזה ישבע ותמיה אני וכו'. כלומר אף אני שמעתי מרבתי כרבי מאיר אבל תמיה אני על זה וע"י היאך נפטרינן בשבועה. ובגמרא מפרש תמיהה: **גמ' נתקל לאו פושע הוא.** דקאמר ישבע שלא פשע פשיעה אחרת דהא ודאי צדרי מנתקל לא הוי ועוד דהא פטור לנושא שבר אלמא אונס חשיב ליה: וקיימא לן. כדכא קמא בהנחת את הכד (דף ט:): **האי דיניה.** דודאי נתקל לאו פושע הוא ונושא שבר ישלם דאי נמי על הוי פושע דיניה שלם: **התינח במקום מדרון.** דליכא למימר קרוב לאונס הוא: **שלא במקום מדרון.** ודאי פושע הוא: ואפי'

במלוה צריך למשכון. להשתמש בו ולפקוק עליו להיות פוחת מן החוב והולך קמפלגי ורבי עקיבא סבר אפי' הכי איכא מצוה: מרא. פוש"י: פסל. דוליר"ה: קדרום. כישנא"ה: **מתני'** ימעביד חבית למקום ושברה בין ש"ח בין שומר שבר ישבע נושא שבר ישלם רבי אליעזר אומר זה וזה ישבע ותמיה אני וכו'. כלומר אף אני שמעתי מרבתי כרבי מאיר אבל תמיה אני על זה וע"י היאך נפטרינן בשבועה. ובגמרא מפרש תמיהה: **גמ' נתקל לאו פושע הוא.** דקאמר ישבע שלא פשע פשיעה אחרת דהא ודאי צדרי מנתקל לא הוי ועוד דהא פטור לנושא שבר אלמא אונס חשיב ליה: וקיימא לן. כדכא קמא בהנחת את הכד (דף ט:): **האי דיניה.** דודאי נתקל לאו פושע הוא ונושא שבר ישלם דאי נמי על הוי פושע דיניה שלם: **התינח במקום מדרון.** דליכא למימר קרוב לאונס הוא: **שלא במקום מדרון.** ודאי פושע הוא: ואפי'

במלוה צריך למשכון. להשתמש בו ולפקוק עליו להיות פוחת מן החוב והולך קמפלגי ורבי עקיבא סבר אפי' הכי איכא מצוה: מרא. פוש"י: פסל. דוליר"ה: קדרום. כישנא"ה: **מתני'** ימעביד חבית למקום ושברה בין ש"ח בין שומר שבר ישבע נושא שבר ישלם רבי אליעזר אומר זה וזה ישבע ותמיה אני וכו'. כלומר אף אני שמעתי מרבתי כרבי מאיר אבל תמיה אני על זה וע"י היאך נפטרינן בשבועה. ובגמרא מפרש תמיהה: **גמ' נתקל לאו פושע הוא.** דקאמר ישבע שלא פשע פשיעה אחרת דהא ודאי צדרי מנתקל לא הוי ועוד דהא פטור לנושא שבר אלמא אונס חשיב ליה: וקיימא לן. כדכא קמא בהנחת את הכד (דף ט:): **האי דיניה.** דודאי נתקל לאו פושע הוא ונושא שבר ישלם דאי נמי על הוי פושע דיניה שלם: **התינח במקום מדרון.** דליכא למימר קרוב לאונס הוא: **שלא במקום מדרון.** ודאי פושע הוא: ואפי'

במלוה צריך למשכון. להשתמש בו ולפקוק עליו להיות פוחת מן החוב והולך קמפלגי ורבי עקיבא סבר אפי' הכי איכא מצוה: מרא. פוש"י: פסל. דוליר"ה: קדרום. כישנא"ה: **מתני'** ימעביד חבית למקום ושברה בין ש"ח בין שומר שבר ישבע נושא שבר ישלם רבי אליעזר אומר זה וזה ישבע ותמיה אני וכו'. כלומר אף אני שמעתי מרבתי כרבי מאיר אבל תמיה אני על זה וע"י היאך נפטרינן בשבועה. ובגמרא מפרש תמיהה: **גמ' נתקל לאו פושע הוא.** דקאמר ישבע שלא פשע פשיעה אחרת דהא ודאי צדרי מנתקל לא הוי ועוד דהא פטור לנושא שבר אלמא אונס חשיב ליה: וקיימא לן. כדכא קמא בהנחת את הכד (דף ט:): **האי דיניה.** דודאי נתקל לאו פושע הוא ונושא שבר ישלם דאי נמי על הוי פושע דיניה שלם: **התינח במקום מדרון.** דליכא למימר קרוב לאונס הוא: **שלא במקום מדרון.** ודאי פושע הוא: ואפי'

במלוה צריך למשכון. להשתמש בו ולפקוק עליו להיות פוחת מן החוב והולך קמפלגי ורבי עקיבא סבר אפי' הכי איכא מצוה: מרא. פוש"י: פסל. דוליר"ה: קדרום. כישנא"ה: **מתני'** ימעביד חבית למקום ושברה בין ש"ח בין שומר שבר ישבע נושא שבר ישלם רבי אליעזר אומר זה וזה ישבע ותמיה אני וכו'. כלומר אף אני שמעתי מרבתי כרבי מאיר אבל תמיה אני על זה וע"י היאך נפטרינן בשבועה. ובגמרא מפרש תמיהה: **גמ' נתקל לאו פושע הוא.** דקאמר ישבע שלא פשע פשיעה אחרת דהא ודאי צדרי מנתקל לא הוי ועוד דהא פטור לנושא שבר אלמא אונס חשיב ליה: וקיימא לן. כדכא קמא בהנחת את הכד (דף ט:): **האי דיניה.** דודאי נתקל לאו פושע הוא ונושא שבר ישלם דאי נמי על הוי פושע דיניה שלם: **התינח במקום מדרון.** דליכא למימר קרוב לאונס הוא: **שלא במקום מדרון.** ודאי פושע הוא: ואפי'

במלוה צריך למשכון. להשתמש בו ולפקוק עליו להיות פוחת מן החוב והולך קמפלגי ורבי עקיבא סבר אפי' הכי איכא מצוה: מרא. פוש"י: פסל. דוליר"ה: קדרום. כישנא"ה: **מתני'** ימעביד חבית למקום ושברה בין ש"ח בין שומר שבר ישבע נושא שבר ישלם רבי אליעזר אומר זה וזה ישבע ותמיה אני וכו'. כלומר אף אני שמעתי מרבתי כרבי מאיר אבל תמיה אני על זה וע"י היאך נפטרינן בשבועה. ובגמרא מפרש תמיהה: **גמ' נתקל לאו פושע הוא.** דקאמר ישבע שלא פשע פשיעה אחרת דהא ודאי צדרי מנתקל לא הוי ועוד דהא פטור לנושא שבר אלמא אונס חשיב ליה: וקיימא לן. כדכא קמא בהנחת את הכד (דף ט:): **האי דיניה.** דודאי נתקל לאו פושע הוא ונושא שבר ישלם דאי נמי על הוי פושע דיניה שלם: **התינח במקום מדרון.** דליכא למימר קרוב לאונס הוא: **שלא במקום מדרון.** ודאי פושע הוא: ואפי'

במלוה צריך למשכון. להשתמש בו ולפקוק עליו להיות פוחת מן החוב והולך קמפלגי ורבי עקיבא סבר אפי' הכי איכא מצוה: מרא. פוש"י: פסל. דוליר"ה: קדרום. כישנא"ה: **מתני'** ימעביד חבית למקום ושברה בין ש"ח בין שומר שבר ישבע נושא שבר ישלם רבי אליעזר אומר זה וזה ישבע ותמיה אני וכו'. כלומר אף אני שמעתי מרבתי כרבי מאיר אבל תמיה אני על זה וע"י היאך נפטרינן בשבועה. ובגמרא מפרש תמיהה: **גמ' נתקל לאו פושע הוא.** דקאמר ישבע שלא פשע פשיעה אחרת דהא ודאי צדרי מנתקל לא הוי ועוד דהא פטור לנושא שבר אלמא אונס חשיב ליה: וקיימא לן. כדכא קמא בהנחת את הכד (דף ט:): **האי דיניה.** דודאי נתקל לאו פושע הוא ונושא שבר ישלם דאי נמי על הוי פושע דיניה שלם: **התינח במקום מדרון.** דליכא למימר קרוב לאונס הוא: **שלא במקום מדרון.** ודאי פושע הוא: ואפי'

השוכר את האומנין פרק ששי בבא מציעא פ.ג.

עין משפט
נר מצוה

א) ו'י' חס' לעיל ג' ד"ה
שבויה. (ב) ו'ז' חס' ו'י'
ר"ף ו'ה"ש רבב בר רב
הוא. (ג) לעיל מט.
ד) ו'י'ן לעמוד הקודם.
ה) נס"ח: ד"ף. (ו) ו'י'ן
ס"ח: (ז) ו'למן פ"א.

תורה אור השלם

1 כי יתן איש אל רעהו
חמור או שור או שה וכל
בהמה לשמר ומת או
נשבר או נשבה אין ראה:
שבעת י' תהיה בין
שניהם אם לא שלח דיו
במלאכת רעהו ולקח
בעליו ולא ישלם:

שמות כב ט'
2 למען תלך בדרך
טובים ורחמים חכמים
תשמר: מש"כ כ

הנהגות הב"ח

א) רש"י ד"ה דלדו וכו'
על חמור ונתן שני דנין:
ב) ד"ה עד שלא וכו' אין
כהם. י"ב מתה דפ"י
הובב דף מט מובאר דש
בדברים משום מחומר
אמנה:

גילוי הש"ס

גם' נשלם פלגא. עין ב"ב
דף סג ע"ב חס' ד"ה
אחמור:

הנהגות הגר"א

א) גם' זיל אייתי ראייה.
י"ב ג' ר"ף ו'ה"ש דלא
שעתה כה וכו' במלמדות:

ואפי' במקום מדרון נמי. היאך נפטר בשבועה במקום שזני אדם רגילין להלך אל"כ מציא עדים: **היכא דאיכא ראייה.** במקום שעדים מצינו: **נייסי ראייה.** ולא יפטר בשבועה כאיסי ור' מאיר אית ליה נתקל אנוס הוא הלך שומר שכר נמי פטור ודאיסי לית ליה: ה"ג ור' **חייא בר אבא וכו' ולא גרסינן אלא.** ומילתא נפשיה מתוך הא דרמינן לעיל דר"מ אדר' מאיר בנתקל ואמר ר' אלעזר מברא וכו' ור' **חייא בר אבא פליג אדר' אלעזר ואמר חכמים.** להיפטר בה ולקמיה מפרש מאי משתבע הא פשע: **שאם אי אסה.** פטורו מן התשלומין כשנתקל אין לך אדם וכו' שדואג שלא ישל ומשכר: **היכי משתבע.** לרבי חייא בר אבא אבייבא דר"מ הא ודאי פושע הוא: **ואסה רבי יהודה.** לאיפלוגי ולמימר נתקל לאו פושע הוא אלא קרוב לאונס ולפשיעה ודמי לגניבה ואזידיה ותקנת חכמים אין כחן אלא הא כי דיניה והאי כי דיניה: (ד) אין **גמרא כרבי מאיר.** נשניה פטורין בשבועה שמתמי אף אני ומיהו תמיה אני דשלתא שומר חנם משתבע דלא פשע דאנא בעלמא כר' יהודה סגינא לי דנתקל לאו פושע הוא ולא אנוס אלא שומר שכר כו':

כרסמקא. רתבה: ויזא. קורה היולא מן הכותל וזולת לרשות הרבים: **איסי ראייה.** ואינו נאמן בשבועה אלא בעדים: **וזנינין לך.** קניתי לך: **וקיפו לכו.** החמינו: **קלא איס לכו.** אימת החמינו ואכל מי היו ושל מי היו שמה שלך היו או קנית מומין: **דמיס פחותים ולא אלגך החמינו:** **דדרו באגרא.** מוט כפוף באמצעו ומוטו על כפופו (א) ונושא שני דנין: **שני ראשו ונושא בו משא כבד:** **משלם פלגא.** פועל שקבל עליו להוליך חציות ממקום למקום ומשאלם בלוחו מוט ונשכר משלם פלגא: **מאי עטמא נפיש להו.** ולא היה להטעינו לנדו: **ווטור לפרוי.** וכיון דליתו ראוי לשני משאות דרך בני אדם להחמיק ולטוענו בלחך הלך דמי נמי לאונס: **דדרו בדיגלא.** עץ מפולל ברשאו וקושר בו משא שני בני אדם ומכניס לאורו בין שני פלגיו ומוטל על צ' כתפיו וקורין אותו בלשון אשכנז גבלי"א ורשאו של מטה ארוך וכשעומד לפוש מניגו בקרקע: **משלם כוליה.** שפשיעה היא שהרבה במשא שני בני אדם: **שקולאי.** נושאי משאות ותכרו ליה שלא במקום מדרון ובפשיעה אי נמי בדיגלא: **בדרך טובים.** לפנים מסורת הדין: **וארחוס לדיקים פשמו.** סיפיה דקרא הוא:

ואפילו במקום מדרון נמי התינת היכא דליכא ראייה אבל היכא דאיכא ראייה ניתי ראייה ונפטר דתניא איסי בן יהודה אומר אין רואה שבועת ה' תהיה בין שניהם (א) הא יש רואה יביא ראייה ויפטר ור' חייא בר אבא א"ר יוחנן "שבועה זו תקנת חכמים היא שאם אי אתה אומר כן אין לך אדם המעביר חבית לחבירו ממקום למקום היכי משתבע אמר רבא שבועה שלא ככוונה שברחיה ואתא ר' יהודה למימר שומר חנם ישבע נושא שכר ישלם האי כדנייה והאי כדנייה ואתא ר' אלעזר למימר אין גמרא כר"מ ומיהו תמיה אני אם יכולים זה וזה לישבע בשלמא שומר חנם משתבע שלא פושע בה אלא שומר שכר אמאי משתבע כי לא פשע נמי בעי שלומי ואפילו שומר חנם נמי הא תינת במקום מדרון שלא במקום מדרון מי מצי משתבע שלא פושע ואפילו במקום מדרון נמי הא תינת היכא דליכא ראייה היכא דאיכא ראייה ניתי ראייה ויפטר דתניא איסי בן יהודה אומר אין רואה שבועת ה' תהיה בין שניהם הא יש רואה יביא ראייה ויפטר והוא גברא דהוה קא מעבר חביתא דחמרא בריסתקא דמחוזא ותברא בזוזא דמחוזא אתא לקמיה דרבא א"ל ריסתקא דמחוזא שכיהו בה אינשי זיל אייתי ראייה (א) ואיפטר א"ל רב יוסף בריה כמאן כאיסי א"ל אין כאיסי יוסכירא לן כוותיה: **ההוא גברא דא"ל לחבריה זיל זבין לי ארבע מאה דני חמרא אול זבן ליה לסוף אתא לקמיה א"ל זבני לך ארבע מאה דני חמרא ותקיפו להו אתא לקמיה דרבא א"ל דארבע מאה דני חמרא תקיפי קלא אית לה למילתא זיל אייתי ראייה דמעיקרא כי מזבנת להו חמרא מעליא הוה ואיפטר א"ל רב יוסף בריה כמאן כאיסי א"ל אין כאיסי יוסכירא לן כוותיה (א) אתקין רב חייא בר יוסף בסיכרא הני דדרו באגרא ואיתבר *נשלם פלגא מאי טעמא נפיש לחד ווטור לתרי קרוב לאונס וקרוב לפשיעה בדיגלא משלם כולה רבה בר רב (ב) חנן תברו ליה הנהו שקולאי חביתא דחמרא שקל לגלימייהו אתו אמרו לרב אמר ליה הב להו גלימייהו אמר ליה דינא הכי אמר ליה אין (ג) למען תלך בדרך טובים יהיב להו גלימייהו אמרו ליה עניי אנן וטרחינן כולה יומא וכפינן ולית לן מידי אמר ליה זיל הב אגרייהו א"ל דינא הכי אמר ליה אין (ד) וארחות צדיקים תשמור:**

הדרן עלך השוכר את האומנין

השוכר את הפועלים ואמר להם להשכים ולהעריב במקום שנהגו שלא להשכים ושלא להעריב אינו רשאי לכופן במקום שנהגו לזון יזון לספק במתיקה יספק הכל כמנהג המדינה "מעשה בר' יוחנן בן מתאי שאמר לבנו צא שכור לנו פועלין הלך ופסק להם מזונות וכשבא אצל אביו אמר לו בני אפילו אם אתה עושה להם כסעודת שלמה בשעתו לא יצאת ידי חובתך עמהן שהן בני אברהם יצחק ויעקב אלא עד שלא יתחילו במלאכה צא ואמור להם על מנת שאין לכם עלי אלא פת וקטנית בלבד רבן שמעון בן גמליאל אומר לא היה צריך לומר הכל כמנהג המדינה: **גמ' פשיטא לא צריכא דטפא להו אאגרייהו מהו דתימא אמר להו הא דטפאי לכו אאגרייכו אדעתא דמקדמיתו ומחשכיתו בהדאי קא משמע לן דאמרו ליה האי דטפת לן אדעתא דעברדינן לך עבדתא שפירתא אמר ריש לקיש פועל**

השוכר את הפועלים אינו יכול לכופן. בגמרא פריך פשיטא: **מתיקה.** ליסתן: **בשעטו.** בעת מלכותו דמלך והדינו הוה:

שהם בני אברהם יצחק ויעקב. וסעודתו של אברהם גדולה משל שלמה דמפרש בגמרא: **עד שלא יתחילו במלאכה.** דאין כחן אלא דברים ודברים אין בהם (ב) משום מחומרי אמנה דליתו משהחילו לה מוכל לחזור: **גמ' דטפא.** הוסיף על סכנן משאר פועלין: בכניסתו

ואפילו במקום מדרון נמי התינת היכא דליכא ראייה אבל היכא דאיכא ראייה ניתי ראייה ונפטר דתניא איסי בן יהודה אומר אין רואה שבועת ה' תהיה בין שניהם (א) הא יש רואה יביא ראייה ויפטר ור' חייא בר אבא א"ר יוחנן "שבועה זו תקנת חכמים היא שאם אי אתה אומר כן אין לך אדם המעביר חבית לחבירו ממקום למקום היכי משתבע אמר רבא שבועה שלא ככוונה שברחיה ואתא ר' יהודה למימר שומר חנם ישבע נושא שכר ישלם האי כדנייה והאי כדנייה ואתא ר' אלעזר למימר אין גמרא כר"מ ומיהו תמיה אני אם יכולים זה וזה לישבע בשלמא שומר חנם משתבע שלא פושע בה אלא שומר שכר אמאי משתבע כי לא פשע נמי בעי שלומי ואפילו שומר חנם נמי הא תינת במקום מדרון שלא במקום מדרון מי מצי משתבע שלא פושע ואפילו במקום מדרון נמי הא תינת היכא דליכא ראייה היכא דאיכא ראייה ניתי ראייה ויפטר דתניא איסי בן יהודה אומר אין רואה שבועת ה' תהיה בין שניהם הא יש רואה יביא ראייה ויפטר והוא גברא דהוה קא מעבר חביתא דחמרא בריסתקא דמחוזא ותברא בזוזא דמחוזא אתא לקמיה דרבא א"ל ריסתקא דמחוזא שכיהו בה אינשי זיל אייתי ראייה (א) ואיפטר א"ל רב יוסף בריה כמאן כאיסי א"ל אין כאיסי יוסכירא לן כוותיה: **ההוא גברא דא"ל לחבריה זיל זבין לי ארבע מאה דני חמרא אול זבן ליה לסוף אתא לקמיה א"ל זבני לך ארבע מאה דני חמרא ותקיפו להו אתא לקמיה דרבא א"ל דארבע מאה דני חמרא תקיפי קלא אית לה למילתא זיל אייתי ראייה דמעיקרא כי מזבנת להו חמרא מעליא הוה ואיפטר א"ל רב יוסף בריה כמאן כאיסי א"ל אין כאיסי יוסכירא לן כוותיה (א) אתקין רב חייא בר יוסף בסיכרא הני דדרו באגרא ואיתבר *נשלם פלגא מאי טעמא נפיש לחד ווטור לתרי קרוב לאונס וקרוב לפשיעה בדיגלא משלם כולה רבה בר רב (ב) חנן תברו ליה הנהו שקולאי חביתא דחמרא שקל לגלימייהו אתו אמרו לרב אמר ליה הב להו גלימייהו אמר ליה דינא הכי אמר ליה אין (ג) למען תלך בדרך טובים יהיב להו גלימייהו אמרו ליה עניי אנן וטרחינן כולה יומא וכפינן ולית לן מידי אמר ליה זיל הב אגרייהו א"ל דינא הכי אמר ליה אין (ד) וארחות צדיקים תשמור:**

השוכר את הפועלי' ואמר להם להשכים ולהעריב. פי ר"י נשכחן סתמא ואמר להם אחר שהשכינן כבר להשכים ולהעריב אצל אס המנה מעיקרא הכל לפי תנאו: פועל

השוכר את הפועלי' ואמר להם להשכים ולהעריב. פי ר"י נשכחן סתמא ואמר להם אחר שהשכינן כבר להשכים ולהעריב אצל אס המנה מעיקרא הכל לפי תנאו: פועל

השוכר את הפועלים ואמר להם להשכים ולהעריב במקום שנהגו שלא להשכים ושלא להעריב אינו רשאי לכופן במקום שנהגו לזון יזון לספק במתיקה יספק הכל כמנהג המדינה "מעשה בר' יוחנן בן מתאי שאמר לבנו צא שכור לנו פועלין הלך ופסק להם מזונות וכשבא אצל אביו אמר לו בני אפילו אם אתה עושה להם כסעודת שלמה בשעתו לא יצאת ידי חובתך עמהן שהן בני אברהם יצחק ויעקב אלא עד שלא יתחילו במלאכה צא ואמור להם על מנת שאין לכם עלי אלא פת וקטנית בלבד רבן שמעון בן גמליאל אומר לא היה צריך לומר הכל כמנהג המדינה: **גמ' פשיטא לא צריכא דטפא להו אאגרייהו מהו דתימא אמר להו הא דטפאי לכו אאגרייכו אדעתא דמקדמיתו ומחשכיתו בהדאי קא משמע לן דאמרו ליה האי דטפת לן אדעתא דעברדינן לך עבדתא שפירתא אמר ריש לקיש פועל**

השוכר את הפועלים אינו יכול לכופן. בגמרא פריך פשיטא: **מתיקה.** ליסתן: **בשעטו.** בעת מלכותו דמלך והדינו הוה:

שהם בני אברהם יצחק ויעקב. וסעודתו של אברהם גדולה משל שלמה דמפרש בגמרא: **עד שלא יתחילו במלאכה.** דאין כחן אלא דברים ודברים אין בהם (ב) משום מחומרי אמנה דליתו משהחילו לה מוכל לחזור: **גמ' דטפא.** הוסיף על סכנן משאר פועלין: בכניסתו

צו א מיי פ"ג מהל' שכיבות הל' ב ועי' נהשגות יבמ"ח סג עשין פט טושי"ע ח"מ ס"י דש סעי' א:
ב ומי' פ"ג מהל' שכיבות הל' א סג טושי"ע ח"מ ס"י קפ"ו סעי' א:
צו ג מיי פ"ג מהל' שכיבות הל' א סג טושי"ע ח"מ ס"י דש סעי' א וקפ"ו סעי' ב:
ד ומי' פ"ג מהל' שכיבות הל' ב סג טושי"ע ח"מ ס"י דש סעי' ב:
צו ז מיי פ"ג מהל' שכיבות הל' ב סג טושי"ע ח"מ ס"י דש סעי' ב:
א ח מיי פ"ג מהל' שכיבות הל' א סג טושי"ע ח"מ ס"י דש סעי' ב:
ב ט מיי פ"ג מהל' שכיבות הל' א סג טושי"ע ח"מ ס"י דש סעי' ב:
ג י מיי פ"ג מהל' שכיבות הל' א סג טושי"ע ח"מ ס"י דש סעי' ב:

לעזר רש"י
בבל"א. קלשון (בברמניה).

מוסף רש"י
צא ואמור להם כו'. שזה אה לנו לחזור בתנאו עד שלא יתחילו במלאכה ולפטוק להם מזונות קלים (לעזר מט.)

ד א ב ג טו ט"ז ח"מ פ"י
שלא קטי' א' ב' ג' ה'
ה ד ה מ"י פ"ח מ"ל
חולל ומזיק ה' ט סג
פ"ש ע טו ט"ז ח"מ פ"י
ש"ס ט"ז ט: *

תורה אור השלם

- 1 תורה השמש יאספון ואל מעונתם ירצו ציון: תהלים קד כב
- 2 תשת חשך ויהי לילה בו תרמש כל חיתו יער: תהלים קד כ
- 3 יארב במסכת בארית בסבה יארב לחדש עני יחוש עני בקשבו ברשה: תהלים ט
- 4 שמו פ"ו ולשונו שמו מצרות נפשו:
- 5 לכן שמו לבי ויגל לבדו אף בשר ישון לבקש: תהלים ט ט

פועל בכניסתו משהו. פי' בכניסתו שעה שהיה שלו דהיינו אחר יצואת הכוכבים לפי שחזרה לו להטבטל בשביל החזרה שאינה ממלאכת צה"צ וביצאתו למלאכה הוא מהנך עד לאח הכוכבים ולא מעמוד השחר כדמשמע צפרק אחר להס הממונה (יומא דף קמ: וש"ס) דמנן האיר כל המזרח ויאלו כל העם לשכור פועלים משמע שלא היו נכנסים למלאכה עד הנן וכן משמע ברש פסחים (דף ג: וש"ס ד"ה ר"א) דקאמר ההס דאסור לעשות מלאכה מהנך בערבי פסחים (ו'ואמאי ט) טפי ממהנך אלל לפי שהוא זמן התמלח פועלים לעשות מלאכה ואע"ג דבענכא כתיב גבי בני צית המקדש שהיו עושין מעלות השחר ההס משום כבוד צה"מ"ק הוו מקדמי טפי אלל שחר פועלין לא היו יוצאין למלאכה אלל מהנך ואיך שההליכה היא לזורך בעל הציט ואע"פ שזמיר כניסה שהיא כסוף היום קודם יציאה שהיא צנקר כן דרך הגמרא כההוא דאמר רב יהודה (לעולם יכנס אדם בני טוב ואל בני טוב ובעושיין פסין (עירובין דף כה) אלל מטפס ועלה מטפס יורד ואע"ג דשעת (ו'אנכא פועלים לדיש פרק ש"ס היתומים (ערכין דף כה: וש"ס ד"ה בשעת) היינו שעת הנכנסת פועלים למלאכה כדמוכא ההס וכן צ"ל כל השעצין (שנוטות דף מה: מנניס לו פועלים ומולאו לו פועלים ההס לשון הנכנס והואלע הוא אלל הכא נקט כניסה ויצאה דהיינו כניסה לציטו ויצאה מציטו ופי' זה משמע צ"ב ואפילו לשון הכנסה מפרש ההס כניסה לציטו והכי איתא ההס פרשת ואל יצא יעקב מן השדה צערב מנינן מנן השוכר את הפועלים ופסק עמיה להשכים ולהעריב כו' אמר ר' מנח במקום שאין מנהג תנאי צ"ד הוא שמהא הוצאה משל צה"צ והכנסה משל פועלים הוצאה משל צה"צ מנין דכתיב (תהלים קד) תזרח השמש יאספון מנחן ואיך יצא אדם לפעלו הכנסה משל פועל מנין דכתיב (ש"ס) ולעבודתו עדי ערב וכן פירש צקונטרס אלל שפירש בכניסתו משלו מוותר משלו שאינו הולך עד אחר לאח הכוכבים ומה שהוכר יחזור אין נראה לר"י שאינו מוותר כלום ור"ס פירש בכניסתו למלאכתו וטון משלו לצה"צ וממיה לאח קודם הנך שהוא זמנו לאח ויצא מעלות השחר ולכן ביציאתו ממלאכתו משל צה"צ שיואל קודם לאח הכוכבים שיגיע לציטו עד לאח הכוכבים וזהו משל צה"צ שהרי דינו היה עד לאח הכוכבים כמו שמיא מן הפסוק וקמ"ל רש לקיש שטינו העולם מנהגס מדין הפסוק שמיא לקיים הא דאמר לעולם יכנס אדם בני טוב ופי' שכן משמע צ"ב ודארב"י שם משמע כפי קמ"ל ועוד קשה לפירושו דמאי פריך וליחוי הכי נהיגי הא ריש לקיש לא אחא לימיר שצריך לעשות כן אלל אחא לאשמועינן למה שיו פועלים מנהגס מפועל דארורייתא: אמר

לציטו מן המלאכה משלו יצואת הכוכבים לפי שחזרה לו להטבטל בשביל החזרה משל צה"צ דומן המלאכה

"פועל בכניסתו משלו ביציאתו משל בעל הבית שנאמר 'תזרח השמש יאספון ואל מעונתם ירצו ציון' יצא אדם לפעלו ולעבודתו עדי ערב וליחוי הכי נהיגי בבעיר חרשה וניהוי מהיכא קא אתו בנוקטאי איבעית אימא דאמר להו 'דאגרייתו לי כפועל דארורייתא דרש רבי זירא ואמרי לה תני רב יוסף מאי דכתיב 'תשת חשך ויהי לילה בו תרמוש כל חיתו יער תשת חשך ויהי לילה זה' (העולם הזה שדומה ללילה בו תרמוש כל חיתו יער אלו רשעים שבו שדומין לחיה שביער תזרח השמש יאספון ואל מעונתם ירצו ציון תזרח השמש לצדיקים יאספון רשעים לגיהנם ואל מעונתם ירצו ציון לך כל צדיק וצדיק שאין לו מדור לפי כבודו יצא אדם לפעלו יצאו צדיקים לקבל שכרן ולעבודתו עדי ערב בניו שהשלים עבודתו עדי ערב ר' אלעזר ב"ר שמעון אשכח לההוא פרהגונא דקא תפיס גנבי אמר ליה הכי יכלת להו לאו כחיותא מתיילי דכתיב בו תרמוש כל חיתו יער איכא דאמרי מהאי קרא קאמר ליה 'יארב במסתר כאריה (בסוכו דלמא שקלת צדיקי ושבתך רשיעי א"ל ומאי אעביד הרמנא דמלכא הוא אמר (ה) תא אנמרך דיכית תעביד עול בארבע שעי לחנותא כי חוית איניש דקא שתי חמרא וקא נקיש כסא בדיה וקא מנמנמ שאול עילויה אי צורבא מרבנן הוא וניימ אקדומי קדים לגרסיה אי פועל הוא קדים קא עביד עבידתיה ואי עבידתיה בליילא רדודי רדיד ואי לא גנבא הוא ותפסייה אישתמע מילתא כי מלכא אמרו 'קריינא דאיגרתא איהו ליהוי פרונקא אחויה לרבי אלעזר ברבי שמעון וקא תפיס גנבי ואזיל שלח ליה ר' יהושע בן קרחה חומין בן יין יעד מתי אתה מוסר עמו של אלהינו להריגה שלח ליה קוצים אני מכלה מן הכרם שלח ליה ייבא בעל הכרם ויכלה את קוציו יומא חד פגע ביה ההוא כובס קרייה חומין בן יין אמר מדחציף כולי האי שמע מינה רישעא הוא אמר להו תפסוהו תפסוהו לבתר דנת דעתיה אול בתריה לפרוקיה ולא מצי קרי עליה 'שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו זקפודו קם תותי זקיפא וקא בכי אמרו ליה רבי 'אל ירע בעיניך שהוא ובנו בעלו גערה מאורסה ביום הכפורים הניח ידו על בני מעיו אמר שישו בני מעי שישו ומה ספיקות שלכם כך ודאות שלכם על אחת כמה וכמה מובטח אני בכם שאין רמה ותולעה שולטת בכם ואפי' הכי לא מייחבא דעתיה אשקויהו סמא דשינתא ועיילוהו לביחא דשישא וקרעו לכריסיה הוו מפקו מיניה דיקולי דיקולי דתרבא ומותבי בשמשא בתמוז ואב ולא מסרחי כל תרבא נמי לא סריח כל תרבא לא סריח שורייקי סומקי מסריח האף על גב דאיכא שורייקי סומקי לא מסריח קרי אנפשיה 'אף בשרי ישכון לבטח ואף ר' ישמעאל ברבי יוסי מטא כי

בכניסתו. לעיר: משלו. אריך ליותר משלו אלל בעל הבית ולהתשיך

אללו: וביציאתו. למלאכתו צנקר: משל בעל הבית. אינו אריך להקדים אלא עם הנך החמה: יאספון. החיות. לזעול מיניה כתיב תשת חשך ויהי לילה בו תרמוש כל חיתו יער תשת חשך ויהי לילה

וסמין ליה ילא אדם לפעלו ולעבודתו עדי ערב עד שתשך: וליחוי הכי נהיגי. צעיר והכל כמנהג המדינה ודריש לקיש מאי היא: צנקוטאי. שמתקטנו ממקומות הרבה ויש מקום שמתקיימן ויש מקום שמתשכיין וליכא למייסמן אלל דארורייתא: אלו רשעים שבו. שמימיין להן יכולת להלך כרשעס ואין נפרעין מהס: סורח השמש. לעולם הצא: ואל מעונתם ירצו ציון. הצדיקים: עדי ערב. עד יום מותו: פרהגונא. ממנה של מלך: פסיס גנבי. צווק אחריהן ותופסן: הכי יכלת להו. להבין החזולות: לאו כחיותא מתיילי. וכי לא כחיות נמשלו שמתחזקות ביום צמסתרייה: דלמא. הני שקלת לדיקי וינהו: הרמנא דמלכא הוא. מלות המלך היא: בארבע שעי. שהיא שעת סעודה והכל נכנסין בחינות וסועדין: אקדומי אקדים לגרסיה. השכים צעוד לילה ולכן הוא מנמנמ: ואי פועל הוא. שכי רוס: ואי עבידסיה בליילא. חומן שמלאכתו בליילה: רדודי רדיד. תרגוס וירקעו את פמי (שמות לו) ורדידו. מותח חותי נחושט זכרול לעשות מחטין וואומנותו בליילה לפי שמושכו כולי אומנותו צנקטיס דקים זה דק מנה ויף קולו שמת בליילה ואפילו לא נשמע קול פטיש צביטו בצותו לילה אין לך לתופסו על כך דלמא רדודי רדיד: גנבא הוא. ולכן הוא יסן שיעור בליילה לארבי עיברי דרכים או לחפור במים: קריינא דאיגרתא. משל הוא: פרונקא. שליט: חומין בן יין. רשע בן דיק: יצא בעל הכרם. הקצי' כי כרם ה' לצאות צית ישראל(ו): ויכלה. ויעול את קוציו של כרם: קרי עליה. על הכובס: זקפודו. תלאוהו: קס. רבי אלעזר: סומי זקיפא. תחת העץ: על נערב מאורסה. שהיא צנקילה וכל הנסקלין נתלין: ודאום שלכס. מקום שיש טעם צנבר כגון הנך דניימי בחנותא: דיקולי דתרבא. סליס מלאין שומן. לפי שצעל צשר היה מאל: בשמשא. לנכות אס יכריח ירוס תולעיס: כל תרבא לא מסרח. אל"כ יש צשר עמו: שורייקי סומקי. גוויסס אדומיס והן מין הכשר: כי

(6) [פסחים ב: מגינה יב: ע"ג ב:]. (7) [שבת ק"ג]. (8) [ליל ברכה ד'] סנהדרין פ"ג. (9) [ע' תוס' פ' טו: ח: ד"ה מי שנחתיב ותוס' סנהדרין ל: ד"ה מיוס שחרב ותוס' כמדות ל: ד"ה דין כ"ו]. (10) [ושעת ל: ה:]. (11) [ואמאי נקוט טפי בליילא]. (12) [פסחים ב:]. (13) [דשעת הוצאה הכנסת פועלים בליילא וכן בסמוך. רש"י].

הגהות הב"ח

(6) נ"ב אחר ליה תא אומק: (9) תוס' ד"ה פועל ופי' מהנך בערבי פסחים וואמאי לא קאמר טפי מהנך:

השוכר את הפועלים פרק שביעי בבא מציעא פד.

פד.

עין משפט
נר מצוה

א מ"י פ"ח מהלכות
נלוס הלכה ב' דהלל
כ"י הלל כ"ל:

תורה אור השלם

1 ויאמר זבד וצלמנע
קום אתה ופגע בנו כי
כאיש גבורתו חקם
גדעון ויהרג את זבד
ואת צלמנע אשר חקח את
השחרנים אשר בצואר
גמליהם: שופטים ה כא
2 אל תען בקול באהלתו
פן תשנה לו גם אתה:
משלי כו ד
3 פן פרת יוסף בן פרת
עלי עין בנות צעדה עלי
שחר: בראשית מט כב
4 המלאך הגאל אתי
מקל רע ויבדד אתי
הערים ויקרא בהם שמי
ושם אבתי אברהם
החקק וידעו לרב בקרב
הארץ: בראשית מח טו
5 עובד יחמיק אני אתה
ואלמתיך עלי תבטוח:
ירמיהו מט יא

לעיו רש"י

אשכנזי (אישי"ר).
חניתי ציר.
פלציליא. חרמש.
דקני"ו (יקוי"ט). מחמם
מחבת מחרש (מנריך).

כי האי מעשה לידה. מינהו המלך לתפוס גנבים ולקטום: לגני
הדדי. פנים אל פנים: בקרא דמורי. למד נקר: בנייהו. בין
שניהן מתמת כריסן מתוך שכריסן גדול: מערוניסא. שרית
נכרית: אינס שלכס. שאינס יכולין להזקק לנשומים: שלהן גדול
משלנו. כריסס של נשותינו גדול
משלנו: כי כאיש גבורסו. אכר
תשמית. לשון אחר שלהן גדול מאוה
של אשה מרובה משל איש: כ"ש.
שאלותה מרובה ואינס מתקין להן
ונבעלות לאחרים: אכבה דוחקס
אם הכשר. ומתוך שאלותם מרובה
על תלמותיו נצר שנינו נחק: כי
דקורי דהרפנאי. סליס שעושין
בהרפנאי: אישיירי. נותרתי:
שופרי. ויהרוגי תוארו וקירון [עור]
פניו: מבי סילקי. כשולא מביס
האומן שהוא להוב ממראה להב
האש: כי סילקי. בעלותו מן האש:
פרנידי. גרעינין: ונדרר ליה כלילא.
יסובנהו שפה לפיו סביב של ורר
אדום: ויהרוגי. דנקפי מיניה על פני
הארץ: מעין. ולא הלל: דדרס פניס.
זקן: עולי עין. עולין למעלה מן העין
והיא מלמטה שהיא אינה יכולה
לשלוט בהן: חוייה ריש לקיש. שהיה
לסטים: שוור. קפן: אמר ליה ר'
יוחנן: חילך לאורייתא. כמה כומך
יפה לסבול עול תורה: שופרך.
יופיין: לגשי. ראו לנשים: ולא מלי.
לקפון כנראשונה דמשקבל עליו עול
תורה משש כחו: הסיף והסכין.
משנה היא במס' [כלים] (פ"ד מ"ה):
הסיגין. אשפ"ד: ומגל יד ומגל
קזיר. פליליא בלע"ז: משיצרפס.
דקי"ו בלע"ז: ליסטה בליסטיסיה
יע. לפי שהיא לסטים אתה נקי
באותן כלי אומנות ליסטיסיה: ר' קרו
לי. רבן של לסטים וראש להן הייתי:
אפאי אספיה. דרבי יוחנן אשמו
דריש לקיש: וקא כביא קמיה. דר'
יוחנן להפפל על בעלה: עוכס
יסומין אפי אחיה ולאמנוסוך עלי
הכעור. פסוק הוא בירמיה: מלעטר.
מתחרט על שהימיו שלא היה מואל
תלמיד ומיק כמותו: דשף דפסיה.
נעקרה ממנו דעמו ונשמטה:
ואפילו

אמר רבי יוחנן איבריה דרבי ישמעאל בוי. אלו דברים נכתבו
שלא להוציא לנו על בני אדם שהם קדי: אמר ר' יוחנן
אנא אשתיירי משפירי ירושלים. רבי יוחנן אחר מורכן הכנה היה
אלא כלומר אשתיירי ממשפחתם ולפי שהזכיר רבי יוחנן שהיה
משונה משאר בני אדם נדבר אחר
הזכיר גם שהיה משונה ציפוי:
י"תיב אשערי מבילת. והא דלמרי'
צערני פסמים (פסמים דף
ק"א). האי מאן דפגע בלמחא בעידן
דסלקת מטבילת מנהו לחמו ליה
רוח זומים היינו כשפוגע בה אכל
רבי יוחנן שהיה יושב שם נקבע אין
זו פגיעה אי נמי התם שפוגע
כשעולה בעודה ערומה מן הנהר:
אי הדרת כך בוי. מכלן אמר ר"מ
דר"ל ממחלה ידע הכנה (א"ל)
שפרק עול מורה ועשה עס הארץ
ועסק בלסטיסות מדקאמר אי הדרת
בן משמע להיות כבתולה ולא מפרוק
עול מורה מעלין וקאמר נמי מאי
אהניס לי התם קרו לי רבי כלומר
מעיקרא נמי הוה קרו לי רבי אלא
ששכחתי ומה שפ"י בקונט' ר' היינו רבן
של לסטים אין נראה אע"ג דלשכחן
במס' ע"ז (דף י"ז): מ"ט קרו לך רבי רבן
של טרסיס אני ויהינו דלמרי' ב"ל כל
כתיב (שבת דף ק"ט): א"ל ר"ל לרבי
יהודה נשיאה כל מקובלני מאכזתי
ואמרי לה מאכזתיך לך עיר שאין זה
מינוקות של בית כור משמע עוקוס
שלימדו רבי יוחנן למד מאחרים:
אי הדרת כך. לקמן מוכח דנכסה
דקאמר אמרי אחמיה וקא כביא
קמיה ולא חש לשמא יאמרו בשביל
זו חזר זה דכתיב לקמן (דף פ"ה):
הסכין והפניון סאמתי מקבלין
טובאיה. הקשה ר"מ דמן
במס' נלוס פרק י"ד) הסיף והסכין
מאימתי מקבליס טומאה הסיף
משישופנו והסכין משישחונה והיינו
דלא כרבי יוחנן דלא כר"ל ונראה
דהיא ממני' כשהעלו חלודה וכן
לקמן דתניא במוספת' ס"י סכין
שהעלו חלודה טהורין שפן והשחין
(מקבלין טומאה) אכל ממחלתם
הוי גמר דידהו כדמפרש בשמעתין
ונראה דשפן קאי אסיף והשחין
קאי אסכין אע"ג דקמני לשון רביס
והוי השמא מוספתא כמו המשנה:
שפין

כי האי מעשה לידה פגע ביה אליהו אמר ליה
עד מתי אתה מוסר עמו של אלהינו להריגה
אמר ליה מאי אעביד הרמנא דמלכא הוא אמר
ליה אבוך ערק לאסיא את ערוק ללודקיא כי
הוה מקלעי ר' ישמעאל ברבי יוסי ור' אלעזר
בר' שמעון בהדי הדדי הוה עייל בקרא דתורי
ביניהו ולא הוה נגעה בהו אמרה להו ההיא
מטרוניתא בניכם אינם שלכם אמרו לה שלהן
גדול משלנו כל שכן איכא דאמרי הכי אמרו
לה יכי כאיש גבורתו איכא דאמרי הכי אמרו
לה אהבה דוחקת את הבשר ולמה להו
לאהדורי לה והא כתיב? אל תען כסיל כאולתו
שלא להוציא לעו על בנייהם א"ר יוחנן איבריה
דר' ישמעאל (בר' יוסי) כחמת בת תשע קבין
אמר רב פפא איבריה דרבי יוחנן כחמת בת
חמישת קבין ואמרי לה בת שלשת קבין דרב
פפא גופיה כי דקורי דהרפנאי אמר רבי יוחנן
אנא אישתיירי משפירי ירושלים האי מאן
דבעי מחזי שופריה דרבי יוחנן נייתי כסא
דכספא מבי סלקי ונמלייה פרצידיא דרומנא
סומקא ונהדר ליה כלילא דוורדא סומקא
לפומיה ונותביה בין שמשא לטולא ההוא
זהרורי מעין שופריה דר' יוחנן איני והואמר
מר שופריה דרב כהנא מעין שופריה דרבי
אבהו שופריה דר' אבהו מעין שופריה דיעקב
אבינו שופריה דיעקב אבינו מעין שופריה
דאדם הראשון ואילו ר' יוחנן לא קא חשיב ליה
שאני ר' יוחנן דהדרת פנים לא הוויא ליה ר'
יוחנן הוה אויל ויתיב אשערי מבילת אמר כי
סלקן בנות ישראל ממבילת מצוה לפגעו כי
כי היכי דלהוו להו בני שפירי כוותי גמירי
אורייתא כוותי אמרו ליה רבנן לא מסתפי מר
מעינא בישא אמר להו אנא מזורעא דיוסף
קאתינא דלא שלטא ביה עינא בישא דכתיב
בן פורת יוסף בן פורת עלי עין ואמר ר' אבהו
אל תקרי עלי עין אלא עולי עין ר' יוסי בר חנינא
אמר מהכא וידעו לרוב בקרב הארץ מה

דגים שבים מים מכסים אותם ואין העין שולטת בהן יומא חד הוה קא סחי ר' יוחנן בירדנא חזייה ריש לקיש
ושוור לירדנא אבתריה אמר ליה חילך לאורייתא אמר ליה שופרך לנשי א"ל אי
הדרת כך יחיבנא לך אחותי דשפירא מינאי קביל עליה בעי למיהדר לאתויי מאניה ולא מצי אקרייה ואתנייה
ושווייה גברא רבא יומא חד הוה מפלגי בי מדרשא א"הסיף והסכין והפניון והרומח ומגל יד ומגל קציר מאימתי
מקבלין טובאיה משעת גמר מלאכתן ומאימתי גמר מלאכתן רבי יוחנן אמר משיצרפם בכבשן ריש לקיש אמר
משיצחצחן במים א"ל לסמאה בלסטיסיה ידע אמר ליה ומאי אהנת לי התם רבי קרו לי הכא רבי קרו לי אמר
ליה אהנאי לך דאקריבין תחת כנפי השכינה חלש דעתיה דרבי יוחנן חלש ריש לקיש אתאי אחתיה
קא בכיא אמרה ליה עשה בשביל בני אמר לה עזבה יתומך אני אחיה עשה בשביל אלמנותי אמר לה
ואלמנותך עלי תבטחו נח נפשיה דר' שמעון בן לקיש והוה קא מצטער ר' יוחנן בתריה טובא אמרו רבנן מאן
ליוזל ליתביה דעתיה ניוזל רבי אלעזר בן פרת דמוחדין שמעתתיה אול יתיב קמיה כל מילתא דהוה אמר
רבי יוחנן אמר ליה תניא דמסייע לך אמר את כבר לקישא בר לקישא כי הוה אמינא מילתא הוה מקשי
לי עשרין וארבע קושייתא ומפריקנא ליה עשרין וארבעה פרוקי וממילא רווחא שמעתא ואת אמרת
תניא דמסייע לך אמו לא ידענא דשפיר קאמינא הוה קא אויל וקרע מאניה וקא בכי ואמר היכא
את בר לקישא היכא את בר לקישא והוה קא צוח עד דשף דעתיה [מיניה] בעו רבנן רחמי עליה ונח נפשיה
ואפילו

(א) כ"ב נח, (ב) נכוס כ.
ע"ש, (ג) כריתם שם דף נ"ה:
סוטה לו: כ"ב ק"ח:
(ד) ועי' פס"י בשבת קמ.
ומס' חולין ד' ד"ה
דקוריא, (ה) [ע"י חוס'
ימות מ, ד"ה חמא גברא
וכו' וחו' עירובין ס'
ד"ה ר"ל, (ו) [מ"ה],
(ז) [נלוס פ"ג ד"מ],
(ח) [חורו לטומאתן
הראשונה כ"ל וכן איתא
במוספ'].

מוסף רש"י

כי דקורי דהרפנאי.
במין של הפעל (שבת
פ"ג). ר' יוחנן הוה אויל
ויתיב כו'. ר' יוחנן אהן
יפה מואל היה, דלמריין
שופריה דר' אבהו מעין
שופריה וכו' (ברכות כ'
ו"ב). עולי עין. מסולקין
מן העין. שאינה שלטת בהן
(שם): אל: שליטן על הפין
ולא הפין עולה בהן (שם נ"ח):
ונכ"ז סוטה לו: ורש"י
ב"ב ס"ח.